

Erdős Lajos karpaszományos címzetes őrmester levelei a keleti frontról ^[1]

„Megragadom az alkalmat és írok, mert ez nem lesz cenzúrázva. Mit is írjak hirtelen, mert nem sok időm van! [...] Egészségem jól van! Jókédvem a régi! Nem veszem komolyan a háborús körülményeket, a koplalást, a piszkot, a strapát, a földön való alvást, a „Rata” repülőgépek közeledését, azoknak bombázását. [...] Bizony, édes fiaim, itt csak annak elviselhető és nem kétségbeejtő az élete, akinek „Erős vára az Isten!” Még alig egy hónapja, hogy elhagytuk édes hazánkat, és még meg sem próbáltuk a harci fáradalmakat, máris elégünk van. Kétségbe esve várjuk, hogy mi lesz velünk, ha itt ér a tél.”

Bevezető

A levelezés a Donnál harcoló magyar 2. hadsereg egy tartalékos tisztjelöltjének az családjának az üzenetváltása. Tipikus háborús levelezés: a család által küldött levelek sorsa ismeretlen, a levelezés nagy részét az Erdős Lajos címzetes karpaszományos őrmester által hazaküldött és itthon összegyűjtött levelek teszik ki. A dátumokból és sorszámból következtetve a hazaküldött levelek is hiányosak, nem került elő az összes. A feleség többnyire rávezette a hazaérkezés dátumát, így megállapíthatjuk, mennyi ideig bolyongtak a levelek, mielőtt megérkeztek a címzethez.

Erdős Lajos - levelei alapján - mélyen vallásos ember lehetett, de precízége, rendszeretete is látszik írásain. Írásaiban sok információt közöl a második vonal mindennapjairól, de jelleméről, életviteléről is hasznos adalékokat tudhatunk meg. Igyekezett üzleteléssel javítani anyagi helyzetén, ennek alapját elsősorban a magával vitt cigaretták képezte. Tagadhatatlanul jó üzleti érzékkel nyújtott rosszabb anyagi körülmények között élőknek kölcsönöket, amelyeket általában azok családtagjai adtak meg Erdős feleségének. Rendszeresen tudakozódik otthoni gazdaságának állapota felől, rendelkezik a teendőkről, befektetésekről. Levelezését és csomagjait gyakran mások nevére címzeve bonyolítja le (ennek oka az lehetett, hogy az egy fő számára engedélyezett posta küldemények mennyisége nem volt számára elegendő. Így szegényebb sorsú bajtársaitól vásárolt levél- illetve csomagküldési jogot.) De arra is volt gondja, hogy saját egyéni felszerelését kiegészítse olyan módon, hogy a szigorúnak ígérkező orosz telet kibírhasssa bennük. Leveleiben rendszeresen tudósít fogylétéről, érdeklődik az otthon maradtok, otthoni események iránt. Az ismerősök, falubeliek sorsára is rendszeresen kitér.

Frontszolgálat során igyekezett az általa fontosnak tartott eseményeket megörökíteni. A filmeket hazaküldte, és azok helyett családja küldött neki újakat. Erdős Lajos - polgári foglalkozásának és életkorának köszönhetően - szerencsés harctéri beosztást kapott. Ennek köszönhető viszonylag kiváltságos helyzetét, de egyéni szerencse is szerepet játszott abban, hogy az általa készített nagy mennyiségű fényképet haza tudta juttatni. Annak is megtalálta módját, hogy rendszeresen tudósítson helyzetéről - ha a magyar tábori posta éppen nem járt, akkor a német postával, vagy épp szabadságra utazó, leszerelő bajtársakkal. Szembetűnő a különbség a tábori postán keresztül, valamint az egyéb utakon hazajuttatott levelek hangvétele között. Ez érthető, hiszen utóbbiaknál nem kellett attól tartani, hogy a cenzúra elkobozza őket. Illegálisan hazajuttatott leveleiben több alkalommal ír olyan helyekről, harcselekményekről, ami a hivatalos úton küldött írásokban nem volt lehetséges. Ugyanakkor a cenzúrán keresztül küldött levelezőlapjaiban gyakran semmitmondó frázisokat, közhelyes mondatokat ismételt, amelyek megfeleltek a hivatalos elvárásoknak.

A levelek dátumozásából úgy tűnik, hogy 1942. december elején hazament szabadságra, és 1943. január elején visszatért alakulatához. A 2. hadsereg összeomlását követően 1943. januárjában, számos levelében szinte kétségbeesetten szorgalmazta leszerelését, kapcsolatokat mozgósított ez ügyben. Ebben az időszakban is kommunikációs csatornák bizonytalanná váltak, ez jól látszik leveleiből. Csak a tábori posta útján küldött haza leveleket, amelyekben sokszor ismételi önmagát, a sablonos, cenzúra által engedélyezett szöfordulatokon túl zömmel a felmentési kérelmének elintézését sürgette. Korábban Erdős rendszeresen tudósított a vele szolgáló helybeliek sorsáról, az összeomlás után a helyzet megfordult: gyakran olyan bajtársak elérhetőségéről, fogylétéről tudakozódott otthon tartózkodó családjától, akikkel korábban együtt szolgált.

A vizsgált időszakból származó - 1943. március 14-én Egerben keltezett - utolsó levelében utal felesége látogatására, ami azt mutatja, hogy korábban hazaérkezett, és túlesett a kötelező karanténra is.

A levelezés darabjainak közlésével megpróbáljuk „életségün” bemutatni a 2. hadsereg mögöttes területein és frontvonalában zajló mindennapokat. A subjektív válogatás során a kívülálló szemében érdektelennek tűnő, a családra, az otthoni mindennapi életre vonatkozó részleteket nagyrészt mellőztük, inkább a katonák mindennapi életére, a harci eseményekre, harctéri helyzetre vonatkozó részeket közöljük. Az egyes levelek előtt megadjuk azok főbb azonosító adatait. A tartalmat nem teljes egészében adjuk közre, a kimaradt részeket - terjedelemtől függetlenül - [...] jelölés mutatja. A földrajzi neveket Erdős Lajos fonetikusán, vagy a német írásmódot használta, ezeket betűhív átirásban közöljük. Ahol a küldeményen fel volt tüntetve, ott szerepeltetjük a feladás helyét, dátumát, a levél címzettjét. A „magánúton hazajuttatva” megjelölésnél a cenzúra bélyegzője hiányzik. Csak egyes esetekben tudjuk, hogy ezeket a leveleket esetlegesen csomagba téve vagy határozott bajtársal küldték haza. Részben erre - részben pedig nyilván arra, hogy az adott napon megkezdett levelet gyakran csak később fejezhette be és adhatta postára - vezethető vissza, hogy több alkalommal ugyanazon a napon keltezett levelek szerepelnek az anyagban. A levelekben szereplő személyek egy része nem volt azonosítható, ahol további adatok állnak rendelkezésre, úgy a jegyzetben közöljük azokat.

Néhány szó a levelek írójáról:

A Csongrád megyei Csányteleken született 1902. november 20-án, eredeti neve: Cszimadia Lajos volt. Édesapja neve: Cszimadia Péter, édesanyja Zuber (?) Mária. 1919. július 8.-1919. augusztus 24. között a Vörös Hadsereg 22. gyalogezredének katonája volt. Később kántortanítói oklevelet szerzett, munkája mellett 1924-1939 között levante oktató, később főoktató volt, utána már csak adminisztrációs munkát végzett a levante mozgalomban. Az erdélyi bevonulásban a 129. közepes tehergépkocsi oszlop kötelékében vett részt. 1942. nyaráról a magyar 2. hadsereg 20. könnyű hadosztályának parancsnokságának egészségügyi oszlopában teljesített hadiszolgálatot, mint hadisír-nyilvántartó tiszt (hivatalosan legénységi állományban, hiszen karpaszományos címzetes őrmesteri rendfokozata nem a tiszt állományba sorolta). Hazatérését követően a magyar királyi VII. honvéd gépkocsizó vonat pótosztály parancsnokság állományába került, majd egy évre rá a rimaszombati 20. felderítő pótosztályhoz vonult be. Újabb frontszolgálatára már nem került sor. A háborút követően 1945. szeptember 25-én a Mezőkereszteszi Járási Igazoló Bizottság igazoltnak nyilvánította. 1949. március 7-én „fasiszta sajtótermékek be nem szolgálatása miatt” a népbírság 5000 Ft bírság vagy 50 nap elzárásra ítélte, 1949. augusztus 26-án a mezőkereszteszi rendőrőrsön 50 napi elzárásos büntetését letöltötte.

Erdős Lajos alakulata az egeri 20. könnyű hadosztály hadrendi elemeként a Heves vármegyei Felnémet községben (ma Eger része) alakult meg 1942. május 31-én. Oszlopparancsnok: dr. zárdorfalvi Deme Károly orvos százados, helyettese dr. Patakfalvy István orvos zászlós (Jászksír). Sebészek: dr. Székely Ödön orvos zászlós (Miskolc), dr. Felszeghy Miklós orvos zászlós (Salgótarján). Belgyógyász és általános orvosok: dr. Szoboszlav Ferenc orvos zászlós (Diósgyőr), dr. Temesváry István orvos zászlós (Harsány), dr. Horthy Aladár orvos zászlós (Szirák), dr. Vámos István orvos zászlós (Ludány). Gyógyszereszek: Ömböly Attila (Csorna), Csépe Lajos (Fülek). Egészségügyi tiszt: Jászkuti Tivadar zászlós (Miskolc), Erdős Lajos karpaszományos címzetes őrmester (Cserépváralja). Gazdasági tiszt: Gaál Gyula gazdasági hadnagy (Belsőbócs), lelkes: Andrassy Ferenc református tábori főlelkész (Noszvaj).

Az oszlop a szükséges zártrendű és harc- és alkalmazási gyakorlatokat követően 1942. július 4-én vagonírozott be Füzesabonyban, ahonnan délelőtt 10-kor indultak a keleti frontra. Útvonaluk Újpest-Vác-Érsekújvár volt, ahol átlépték az akkori magyar-szlovák határt. Ezt követően másnap délelőtt 10-kor Szereden tábori istentiszteletet tartottak, majd a Vág völgyén keresztülhaladva Cadca-nál léptek német földre. Németországi útvonaluk július 6-án: Jablunka-Teschén-Oderberg-Ratibor-Oppeln-Ostrowo-Jarotschin-Gnesen-Thorn. Másnap tovább indult Allenstein és Insterburg után keletnek fordulva elérték Ebenrode-t, majd Litvánia fővárosát, Kaunast. Július 8-án érkeztek Dünaburg-ba, majd Bigosovo-nál átérték a Sztálin-vonalat. Másnap Vityebszkbe érkeztek, a következő nagyobb állomás Szmolenszk volt, 10-én Brjanszk, 11-én Orel, majd ugyanazon a napon Budanowka-n kirakodtak, innen „lábbon” folytatták útjukat. Július 15-én a fogaltól részec, 19-én a gépkocsizó részec indultak útnak, menetvonaluk Vaszilkoovo-Tyim-Sztarij Oszkol-Repjevka-Rogoszev. Végleges célterületüket, Kocsatovkát július 23-án délben érték el. A 2. hadsereg hadiszolgálata alatt mindvégig hadművelési területen tartózkodtak. Részt vettek a 20. könnyű hadosztály által vívott összes hadműveletben, közte az 1942. július-szeptember között vívott, nagy veszteséggel járó hídfőcsatákban, amely a Don folyó kanyarulataiban védekező szovjet csapatok által alkotott nagy hídfők (Uriv, Scsucsej, Korotojak).

A 20. könnyű hadosztály egészségügyi oszlopának történetét az oszlop parancsnoka, dr. Deme Károly orvos százados írta meg, emlékiratai 1984-ben az Amerikai Egyesült Államokban jelentek meg. A nehezen hozzáférhető kötet beszerzéséért köszönetet mondunk Muhoray Kornélnak (Cleveland, Ohio, USA)

Fotók

01. Úton a frontra 1.

02. Úton a frontra 2.

03. A kijevi főpályaudvaron

04. Ételosztás Orelban

05. Orosz zsákmányanyag a sínek mentén

06. Elhagyott páncélvonat

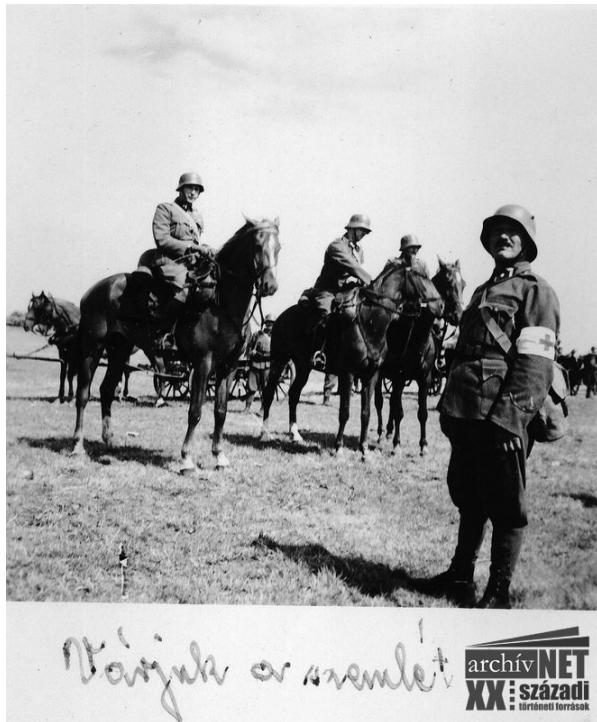
07. Segélyhely a front mögött

08. Sebesültellátás

09. Meghózták a sebesülteket

10. Várjuk a szemlét

11. Valahol a front mögött

12. Álcázott orosz erőd a Sztálin-vonalban

13. 5/8M magyar légvédelmi löveg

14. T-34 harckocsi az út szélén

15. M3 Stuart könnyűharcoski roncsa

16. A Don partján

17. Sztorozsevoje, 1942. október 5.

18. Sztorozsevoje, 1942. október 5.

19. Nagy Géza ezredes koporsója

20. Nagy Géza ravatala

21. Nikolai Eftin és Kernóczy József sírja

22. Temetés a Don-kanyarban

23. Sajti Károly és Jobbágy Ernő temetése

24. Sajti Károly és Jobbágy Ernő sírja

25. Temetőben

26. Megjött a tél

27. Megjött a tél

28. Vízhordás

29. Visszavonulás

30. Visszavonulás

31. Visszavonulás

Források

1.

1942. július 6.

Poroszország

Tábori postai levelezőlap

Feladó: Erdős Lajos karp. c. őrmester Tábori Posta 230/98

Címzett Erdős Lajosné tanítónő, Cserépváralja u. p. Tard, Borsod vm. Ungarn

1942. VII. 06. 21h. Valahol Poroszországban

Német katonai postabélyegző

Édeseim!

Nem tudom, hogy képeslapjaimat megkaptátok-e. Azért ilyen lapon is írok. - Nagyon gyönyörű úton volt részem. Rátok gondoltam, mikor szép vidéket láttam. Olykor-olykor a szemem is könnyelábadt. Ha jól érzitek magatokat, ti is gondoljatok rám. [...]

2.

1942. július 7.

Tábori postai levelezőlap

Feladó: Erdős Lajos karp. c. őrmester Tábori Posta 230/98

Címzett Erdős Lajosné tanítónő, Cserépváralja u. p. Tard, Borsod vm. Ungarn

1942. VII. 07. 20h.

Német katonai postabélyegző

Édeseim!

Pihenem az út fáradalmait. Az a baj, hogy meleg van. Nagyon szép a vidék. Rátok gondolok gyakran. Igen jól vagyok. Várjuk a vacsorát, akkor még jobb lesz.

3.

1942. július 8.

Tábori postai levelezőlap

Feladó: Erdős Lajos karp. c. őrmester Tábori Posta 230/98

Címzett Erdős Lajosné tanítónő, Cserépváralja u. p. Tard, Borsod vm. Ungarn

1942. VII. 08. 10h. 30

[...] Már több lapot írtam, nem tudom, megkaptátok-e? [...] Annikám édes, vigyázz nagyon magadra. Nagyon kérek, kíméld magad. Ügyes-bajos dolgokkal ne törődj! [...] Ha lapot írsz, keltezésre hivatkozva közöld, hogy melyik nap, melyik órában küldött lapomat kaptad meg. [...]

4.

1942. július 8.

Tábori postai levelezőlap

Feladó: Erdős Lajos karp. c. őrmester Tábori Posta 230/98

Címzett Erdős Lajosné tanítónő, Cserépváralja u. p. Tard, Borsod vm. Ungarn

1942. VII. 08. 10h. 30

Német katonai postabélyegző

Kedveseim! Ismét eltelt egy nap, tehát írok. Különöset nem tudok írni, mert változás nincs. Szokott egyhangú a vidék. Nagy kiterjedésű fenyőerdők teszik változatosabbá a nagy orosz síkságot, dimbes-dombos vidéket. Elég hangulatosan telik az idő. Legnagyobb baj a jó ivóvíz hiánya. Olyan, mint a hazai víz, erre már nincs. Mi újság otthon? [...]

5.

1942. július 10.

Oroszország

Tábori postai levelezőlap

Feladó: Erdős Lajos karp. c. őrmester Tábori Posta 230/98

Címzett Erdős Lajosné tanítónő, Cserépváralja u. p. Tard, Borsod vm. Ungarn

1942. VII. 10. Valahol Oroszországban

Német katonai postabélyegző

[...] Jól érzem magam. Eلسzorult szívvel látom a szovjet paradicsom milyenségét. Ki sem lehet azt fejezni, hogy mi a látnivaló. Szomorú a szerencsétlen oroszok élete. Nagyon sokat láttam. A váraljaiaknak üzenem, hogy esténként imával adjanak hálát az Istennek. Jöjjön ki önként, aki otthon elégedetlen. Remélem, jól vagytok. Bercivel még nem találkoztam, mert még mindig a vonaton vagyunk, és innen csodáljuk a dicső németek harci tevékenykedéseinek eredményét. Az otthoni orosztérkép helyett vedd meg Ferenczytól - Miskolc - „Európai Oroszország” c. 1:500000 mértékű térképet. Legyen meg otthon is. Számtalanszor ólél és csókol mindenkit: Apukátok

6.

1942. július 11.

Oroszország

Tábori postai levelezőlap

Feladó: Erdős Lajos karp. c. őrmester Tábori Posta 230/98

Címzett Erdős Lajosné tanítónő, Cserépváralja u. p. Tard, Borsod vm. Ungarn

1942. VII. 11. 8h. Valahol Oroszországban

Német katonai postabélyegző

Legszebb ország Magyarország! Lehet, hogy nincs igazam, de azok után, amit erre látok, csak ezt mondhatom. El sem tudja senki képzelni olyan, ki nem látja, hogy milyen egyhangú ez az Oroszország. Regényt lehetne még írni egy ilyen körútról. Olyan, mintha hetek óta utaznék, pedig nem. Úgy gondolom, hogy 1-2 nap múlva vége a kényelmes és könnyű életnek és megkezdődik a komoly munka. [...]

7.

1942. július 19.

Oroszország

Tábori postai levelezőlap

Feladó: Erdős Lajos karp. c. őrmester Tábori Posta 230/98

Címzett Erdős Lajosné tanítónő, Cserépváralja u. p. Tard, Borsod vm. Ungarn

1942. VII. 19. 11h. Valahol Oroszországban

„Tábori Postahivatal” körbélyegzővel

Közélgő névnapod alkalmából a legnagyobb szeretettel gondolok Rád a szerencsétlen Oroszföld és orosz nép, előbbinek kietlen, utóbbinak állatias életkörülményeit szemlélve. Ugyanis útban vagyunk „Előre!” [...]

8.

1942. július 27.

Oroszország

Tábori postai levelezőlap

Feladó: Erdős Lajos karp. c. őrmester Tábori Posta 230/98

Címzett Erdős Lajosné tanítónő, Cserépváralja u. p. Tard, Borsod vm. Ungarn

1942. VII. 27. 12h. Valahol Oroszországban

„Tábori Postahivatal” körbélyegzővel

Mától kezdve számozom a „Haza” küldött leveleket, lapokat. Te is sorszámozd, miket elküldötök, hogy így ellenőrizni tudjuk, hogy hanyas számú levelek kallódnak el. Eddig kb. 20 lapot, 1 levelet írtam, azért kezdem 21-el. [...] Édesem! A levelemben kértem, hogy küldj 1 kg-os csomagot. Fontos, hogy 1 db körömkéfe, 1 db háziszappan, a bőrkesztyűm benne legyen az elsőben. A második csomagban okvetlenül egy khaki színű nyakas ing legyen, mert a nagy meleg miatt mindig ingben

vagyunk, s az otthoni ingeket sosem használjuk, a kincstári 2 db. kevés. Az első 2 csomagból a cigaretta kimaradhat. Hogy-mint vagytok? Én jól, mert harmadnapja egy helyben vagyunk. Írjatok. Számtalanszor ölel s csókol kedves mindnyájukat szerető: Apukátok.

9.

1942. július 30.

Koschatowka

Borítékos levél, magánúton hazajuttatva

1942. VII. 30. Valahol Oroszországban, Koschatowka

Győri Kálmán ároktői 30-35 holdas fdm-nek ma jött ide utána a fölmentése és holnap megy „Haza!” Megragadom az alkalmat és írok, mert ez nem lesz cenzúrázva. Mit is írjak hirtelen, mert nem sok időm van! Csak a legfontosabbakat! Egészségem jól van! Jókedvem a régi! Nem veszem komolyan a háborús körülményeket, a koplalást, a piszkot, a strapát, a földön való alvást, a „Rata” repülőgépek közeledését, azoknak bombázását. Tisztjeim ezért szeretnek, kivéve a századosomat, mindenkivel pertuban vagyok. Bizony, édes fiaim, itt csak annak elviselhető és nem kétségbeesítő az élete, akinek „Erős vára az Isten!” Még alig egy hónapja, hogy elhagytuk édes hazánkat, és még meg sem próbáltuk a harci fáradalmakat, máris elégünk van. Kétségbe esve várjuk, hogy mi lesz velünk, ha itt ér a tél. Már pedig ha te anyukám otthon lépéseket nem fogsz tenni, bizonyára itt ér, és akkor vagy látjuk egymást az életben, vagy nem. Földi boldogságunk további folyásának érdekében arra kérek, hogy a legrövidebb időn belül tégy lépéseket az irányban, hogy engem is felmentsenek. Válsd ki az orvosi bizonyítványt, hogy gyenge vagy és nem vagy képes énhelyettem is tanítani. Semmi körülmények között ne vállald az én dolghaimat. Különösen ne a tanítást, de semmit se. Az egyházközség állítson helyettesít, még akkor is, ha az a mi anyagi helyzetünk rovására menne. Egyszer mindent úgy intézz, úgy cselekedj, hogy érezhető legyen minél jobban a hiányom. Ne törődj semmivel se!!! Mellesleg, ha valakinek nem tetszik, vedd a szemére, hogy a kisbíró és boltkezelő ha lehet mentesíteni, mert ne lehetne az egyedüli vezető embert. És ne restelj H. Károllyal tárgyalni és pozitív álláspontra helyezkedni a felmentésem érdekében. Forszírozd nála, mielőbb, mert ha most elkezdted is, a legjobb esetben karácsonyra hazakerülök, ha ugyan addig megőrzi a jóságos Isten.

Érsekújvár, Galánta, Vág-völgyén át Teschen, Kreitenburg, Hohensalza, Thorn, Imterburg, Wilna, Dünaburg, Poloch, Vityebszk, Szmolenszk, Rosztovl, Brjanszk, Orel, Kurszk, Sztaryj-Oszkolon keresztül Voronyezs alatt kb. 30 km-re délnyugatra Koschatowka nevű 2000 lelket számláló orosz faluban vagyunk, még mint tartalék e.ü. oszlop. Bár tartalék vagyunk, de most is van kb. 20 betegünk és a napi orvosi kezelést, vizsgálatot végzik az orvosok. Mindennap várjuk a parancsot, közvetlen a front mögé vonulásra. Hogy eddig nem voltunk nagyobb veszélynek kitéve, mint „Előre!” vonuló alakulat, arról ne szólj senkinek. Annyi biztos, hogy még ezután jön a haddehád. Rózsa Jóskának már majdnem halálhírért közlöm, habár ő is tartalék még Hlaváccsal, N. Pityuval együtt. Mellette robbant egy repülőről dobott bomba, de szerencsére Jóskát csak légnyomás érte. Nappal csak megvagyunk a nyomorult oroszoktól, hanem est 9-től éjjel 2-ig piszkoskodnak. Egy párszor már én is Istennek ajánlottam lelkemet! [...] Kosztunk gyenge. 1 komiszt 4 napra kap egy ember. Legnagyobb baj, hogy Gaál Gyula hadnagy, a volt rekviráló tisztünk a gh. főnök, a szakácsok főnöke, és ő nem törődik a konyhával, s a jóból sem tudnak főzni. [...]

10.

1942. július 30.

Tábori postai levelezőlap

Feladó: Erdős Lajos karp. c. őrmester Tábori Posta 230/98

Címzett Erdős Lajosné tanítónő, Cserépváralja u. p. Tard, Borsod vm. Ungarn

1942. VII. 30. Valahol Oroszországban

„Tábori Postahivatal” körbélyegzővel

Édes jó Annikám! Júl. 23-án kelt anyukával közösen írt lapodat, melyben jelezted, hogy 6-án, 10-én, 11-én, és 21-én írt lapjaimat megkaptad, a mai nap hozta a tábori posta. Ez volt az első lapod. Még elolvasás előtt, amint láttam írásod, meg is csókoztam. Remélem, ezután ti is írtok minden második, 3. nap. Örülök, hogy 4 lapomat megkaptál, mert azok tartalma után mégis tudtók rólam. Anyukám édes! 24-én írt levelemben sok mindenről írtam! Azóta semmi különös változás nincs. 21-e óta egy kb. 2000 lelket számláló községben vagyunk, hol a lakosság részéről ordít a nyomor. [...] Levelet is lehet írni, de amit TI írtok, „Otthon”, Budapestten cenzúrázzák. Kérlek, hosszú levelet írjatok [...]

11.

1942. augusztus 5.

Oroszország

Borítékos levél, tábori postával hazajuttatva

1942. VIII. 05. Valahol Oroszországban

Örömmel közlöm veletek, hogy az első hosszú levelem - mit júl. 24-én írtam - óta semmi változás nem történt. Egy helyben vagyunk és végezzük a kötelességünket. Most valameddig kevesebb a gondom-bajom. Nappalok teljesen nyugodt mederben folynak. Annál kellemetlenebbek az éjszakák, mert a nyomorult oroszok, minket csak éjjel háborgatnak. Legnagyobb örömünkre tegnap este 8-9 között szemtanúi voltunk, amint az egyik orosz gépet tüzéségünk lelőtte. Örömmömben Gaál Gyulát - a rekviráló hadnagyot - majd megcsókoztam. El sem tudjátok képzelni, mily érzés születik az emberben egy repesz és romboló bombákat szóró repülőgépek lelővésekor. Mily leírhatatlan kép volt az, amikor a találat után robbant, lángalobban, majd 2 darabbá válva üstökösként zuhant alá a magasból. Csak az a hiba, hogy nem akarnak fogyni az orosz repülő. De nem baj! Lassan bár, de egyszer mégis elfognak. Ha így haladunk, mint ahogy most, úgy karácsonyra, friss jó egészségben otthon is leszünk. Édes Annikám! Ma küldök egy orvos zls. Barátom jóvoltából 80 P-t. Nekem jelenleg havonta, mint havi zsoldot, csak 18 P-t szabadna haza küldenem. Azért ilyen kevés a mi zsoldunk, mert mi nem harcos alakulat vagyunk, és így nem kapjuk a napi 1 P. harcos pótdíját. Később, ha valóságos őrmester leszek, több lesz a fizetésem és többet küldhetek. A zsoldot, 18 P-t játszva feléli az ember. A legényeknek kell legkevesebb 10 P havonta belőle. Jó, hogy hoztam a cigarettát, mert anélkül a legnyomorultabb volnék. Cigarettaért, gyufaért, sóért mindent lehet kapni. Minden alatt értem a: tejet, tojást, krumplit, baromfit, borjút, birkát. 2 kg sóért vett 1 borjút. Pénzben 10-15 márká egy borjút, de csak ilyen Istentől eldugott faluban, ahol vagyunk. Nagyobb helyeken örült árak vannak. Szerzeményem még csak a barométer. Legközelebb egy balalajkát veszek és együtt haza is küldöm. Anyukám édes! Ma három fiú kapott júl. 10-ei kelettel csomagot. Szeretettel kérek, hogy minden 2 hétben küldj egyet, de csak 1 kg-osat. Most rendelet van, hogy újabb rendeletig kettes számmal kezdődő táboriposta-számra nem lehet csomagot küldeni. Ha lehet lesz, azonnal küldj csomagot. Valaki más adja fel mindig minden másodikikat. Batta, Mizser, Horváth, Pótha, vagy mit bánom én, hogy ki, csak az a fontos, hogy jöjjen. Vagy élesztős ládából csináltatott kis ládában dróttal átkötve, vagy erős papírdobozban küldj. A papírdobozt vond be szürke vagy fehér erős házivászonba, mert máskülönben nem ér ide. Én azután majd hazaküldöm a vásznat. Az első csomagokban legyen: szalonna, zsír vasbőgrében vagy kisütött vaj, méz, kockacukor. Súlykiegészítésként 5-5 deka só-paprika. Legjobb lenne, ha Erzsivel hozznál Egerből olyan kétrészes alumínium só-paprikatartót is. Szerezz be apránként 6x9-es faorsós filmet. Ebből minden csomagban küldj 1-1 tekercest. Cigaretta ne küldj! Majd kérem, ha kell. Fontos, hogy a szalonnát amennyit csak tudtok, tegyetek el részemre. Semmiféle vendéget mátol kezdve meg ne kínáljatok szalonnával, mert a legkisebb mennyiségre is égető szükségem van, mert hisz tudjátok, hogy én mennyire válogatós vagyok, emiatt sokat kellene éhezniem, de hogy van szalonnám, az tartja bennem az erőt, mert ti is tudjátok, hogy én csak azt szeretem. Még van kb. 10 deka szalonnám, de az utóbbi időben csak lesem jobbról-balról, hogy honnan kellene belőle vágnom, hogy ne fogyjon olyan nagyon. Tehát a legelső csomagban szalonnát, a másodikban vaját vagy mézet. Apropó! Mennyi méz lett? Ha nem muszáj, ne adj el egy cseppet sem! Semmit ne adj el, ami tárolható, és ha nincs a pénzre égetően szükség. Tudva, hogy most augusztusban sok pénz kell, még küldök a jelzett 80 P-n felül is, amennyit csak tudok. Marad cigarettá, majd élek abból, ahogy tudok. Egyébként jól vagyunk. Naponta háromszor kapunk enni.

Reggeli egy kanál fekete, ebéd egy vagy kétféle, vacsora: tea, vajnak nevezett valamivel (növényi vaj), tészta, krumpli, vagy mikor mi. Természetes kenyeret is kapunk. Anyukám édes! A mézet vagy vaját katonakulacsba vagy Laci kulacsába szűrve küldd, majd hazaküldöm. Tartalomnak megírhatod nyugodtan: élelmiszer. A kulacs dugóját kössétek le. [...]

12.

1942. augusztus 5.

Oroszország

Borítékos levél, tábori postával hazajuttatva

1942. VIII. 05. Valahol Oroszországban

[...] Édeseim! Tudatom veletek, hogy aug. 7-én ismét „Előre” jöttünk. Most valahol a Don partján vagyunk. Sajnos, mi még mindig az innenső oldalon. Na de semmi! Jó az Isten, majd megsegít s mi is átkelhetünk a Donon, s ha ez sikerül, nem állunk meg a Volgáig. Aranyosaim! Csak arra kérlek ismételen kedves mindnyájatokat, hogy ne szűnjetek meg imádkozni úgy értem, mint magyar véreinkért. Sok-sok mindentről tudnék és szeretnék írni, de nem engedi meg a helyzet. Majd mindenről élőszóval, ha ugyan a jószágos Úr Isten hazasegít.

Anyukám Édes! Hazaküldtem a barométert és benne apróságokat. A filmeket egyenként küldd be előhívni, borítékba téve, borítékra írva minden betűt, ami a tekerésre vagy annak dobozára van írva. Különösen fontosak a római számok. Az előhívónak mondd meg, hogy előhívás után az egyes felvételeket számozza meg így: III 1, III 2 vagy VII 1, VII 2 stb. Olyan helyre írja a számokat, ahová legjobbnak látja. Nem baj, ha a kópián látszanának is a számok. Sőt, még jobb is. Csak tintával, ügyes kis szép számokat írjon. Nagyon, de nagyon vigyázzatok, ha nézegetitek a képeket és filmeket, hogy az egyes tekercek filmjeit össze ne keverjétek. Az egyes tekercs filmjei és kópiái egy borítékban legyenek mindig. De nagyon vigyázzatok, hogy baj ne érje a filmeket. Egy tekerestet Egerbe, másikat Kövesdre küldd. Ha készem van, csak akkor küldj ismét másik tekerestet, mert máskülönben összekeveredik. [...]

13.

1942. augusztus 12.

Oroszország

Tábori postai levelezőlap

Feladó: Erdős Lajos karp. c. őrmester Tábori Posta 230/98

Címzett Erdős Lajosné tanítónő, Cserépváralja u. p. Tard, Borsod vm. Ungarn

1942.VIII.12. 9h Valahol Oroszországban

„Tábori Postahivatal” körbélyegzővel

Édeseim! 8-án estétől 9-én reggelig a „tűzkeresztségen” átestünk, így én is. A jó Isten jóvoltából jól vagyok. Imádkoztatok értem és minden magyar testvérért, mert az ima erejénél fogva csak a jó Isten segíthet. [...]

14.

1942. augusztus 16.

Don mellett

Borítékos levél, tábori postával hazajuttatva

1942. VIII. 16. Valahol a Don mellett

Csoda lélekbe markoló volt a mai szentmise. Ilyen hatással még egyik sem volt rám. Könnyeztem, mint egy gyerek, bár körülöttem 4-5 karp. őrmester és tisztek voltak. Középen állt egy asztalból rögtönzött tábori oltár. Körülötte szétszórva egy-egy fa alá rejtözve tisztek és legénység. Bár sokan voltunk, az oltár közelében senki nem volt 15 méteren belül, mert nem volt közben fa. [...]

15.

1942. augusztus 23.

Tábori postai levelezőlap

Feladó: Erdős Lajos karp. c. őrmester Tábori Posta 230/98

Címzett Erdős Lajosné tanítónő, Cserépváralja u. p. Tard, Borsod vm. Ungarn

1942. VIII. 23.

„Tábori Postahivatal” körbélyegzővel

Édes jó Anyukám! Örökké emlékezetes községből, Oskino-ból a Don mellől küldöm e számovárt. Kb. 50 P-t kell ráköltönnünk, hogy a szobába tehető legyen, de nem baj, meg fogja érni. Ez ingyenben van. Próba csomag. Ha megkaptad, azonnal íj róla. A barométert, filmeket megkaptad-e? [...] Aranyos Annikám! Szept. 8-ától megjelenő napilapokat és heti képes lapokat kb. szept. 20-ig gyűjts össze, mert nagyon érdekelni fog az engem, ha az Isten jóvoltából Haza kerülök. Arra kérlek, és ezt tedd is meg, hogy a mi szüretünk legyen a legutolsó. Ne törődj azzal, hogy kevés lesz. A váraljaiak úgy is korán szüretelnek.

16.

1942. szeptember 7.

Don mellett

Tábori postai levelezőlap

Feladó: Erdős Lajos karp. c. őrmester Tábori Posta 230/98

Címzett Erdős Lajosné tanítónő, Cserépváralja u. p. Tard, Borsod vm. Ungarn

1942. IX. 07.

Valahol a Don mellett

[...] Aranyos Annikám. Szept. 8-tól megjelenő napilapokat és képes hetilapokat kb. szept. 20-áig gyűjts össze, mert nagyon érdekelni fog az engem, ha Isten jóvoltából hazakerülök. A régi helyünkön vagyunk a Don partján. Nincs időm most levelet írni. [...]

17.

1942. szeptember 10.

Don mellett

Borítékos levél, tábori postával hazajuttatva

1942. IX. 10. Valahol a Don mellett

Édes Egyetlenem! Jól vagytok! Az Úr Isten 9-én és 10-én a legnagyobb veszély közepette ismét megóvott. Legyen áldott az Ő szent neve. Orosz Andrást Golyó Rozi ura és Kosik András cserépi fiút Rózsa Jóskát én szedtem autómra. 09.09-én a vonal mögött. Orosz A. jobb felkar lövése elég súlyos és még valahol érte, Kosik bal comb nagyhúsába - könnyű - Rózsa seb nélkül idegösszeroppanással ment hátra kórházba. Orosz A. állapota sem életveszélyes, ő a legsúlyosabb. Nincs időm írni, rengeteg a dolgom. A régi helyen vagyunk. Imádkozzatok minden magyar testvérért. Élőkért és holtakért. Szept. 8-20-ig minden napilapot tegyen el Batta, a Pesti Hírlapot és a képeslapokat is vedd meg mind és őrizd meg a részemre. [...]

18.

1942. szeptember 13.

Don mellett

Borítékos levél, tábori postával hazajuttatva

1942. IX. 13. Valahol a Don mellett

[...] Ma állomásügyeletes tiszt vagyok, itt kell ülnöm a pságon, van egy kis időm, írok, bár nagy a zsinat, zűrzavar. [...] Csomagban csak 6x9-es faorsós filmet küldj, ér és fölmelegítőt. Utóbbi boltban adják, de már most vedd meg, mert később nem kapsz, és egy mosószappant. Későbbi csomagokban snapszot, szalonnát. [...] Szegegy Végh Jóskát és árvaít igen sajnálom, valamint Dósa L.-t is. Itt nagyon könnyen kijut a hozzájuk hasonló sors. [...] Én is sokszor vagyok otthon álmomban. Ilyenkor igen boldog vagyok. Sajnos, hogy az esperes úr és H. Karcsi nem sokkal biztatnak. De nem baj, édesem. Én megértem, mert látom, mi a helyzet. De ne nyugtalankodj emiatt, Édesem! Bizzunk a jó Istenben. Megnyugvással leszek, illetve vagyok még egy évig is - ha kell - idekint, csak az a jószágos Isten övjon meg ezután is, mint eddig és épségben, egészségben kerüljek még egyszer közétek. [...] Abban ne reméj, hogy a közeljövőben hazakerülök, 5%-ban van reményem, hogy karácsonyra otthon leszek. [...] N. Laci fungálását ne forszírozd. Se iskolásaimmal, se leventékkel ne törődj! Hadd látsszon minél jobban a hiányom, a jövőben ne legyen kedvük kiengedni a faluból. [...] A csipke se izgasson. Azt a pár száz pengő tiszta hasznót én játszva megkeresem itt a magammal hozott cigarettán. Még van kb. 7000 db., mert csak 12-15 márkát kínálnak 100 db. Leventéért. Az úton 30-40-et is kínáltak és nem adtam. [...] magamról mit írjak!? Semmit, mert amit írhatnék, arra nincs időm, mert arról könyvet kellene írni, hogy el tudjátok gondolni a helyzetemet. [...] Kimondhatatlan örömünkre tegnap este kaptuk meg Borbély M. Emil főispán úr ajándékát, egy 4 csöves Orion rádiót. Mától kezdve már fogjuk tudni, hogy hányadika van, milyen nap és hány óra van, sőt, azt is tudjuk, hogy mi van a nagyvilágban. Hogy mit csinálnak „Otthon” az orosz repülőök. De azt is megtudtuk, hogy a mi Don melletti működésünket mily korán - de igen röviden - Ti is tudjátok. Különös érzés ez!! Magunkról közölteket rádióon hallani. Legérdekesebb az egészben a rövidség. [...] Minden 3. napon írj. A levelet leragasztva küldd! Majd felbontja az, akinek kötelessége a felbontás. Legutolsó esetben itt nekem. [...]

19.

1942. szeptember 13.

Borítékos levél, magánúton hazajuttatva

1942. IX. 13.

Édes Aranyos Egyetlen jó Annikám! Alkalmilag küldöm e levelet egy haza menő Tóth Vendel nevű kál-kápolnai őrmestertől. Rózsa fiúkat ismeri. Életem! Itt vagyok a Don partján Oskintól délre Masjugino és Rossicshki községekben, néha ezektől 4-5 km-re keletre. Előtte keletre a doni halálkanyar, ahol igen sok magyar és német hagyta ott drága életét aug. 9-10-11-én. Most szept. 9-10-11-én újból támadtunk igen nagy véráldozattal, de eredményesen. Sajnos, még mindig nincsenek átnyomva teljesen a Donon. Talán sikerül 4-5 napon belül. Hogy mit élünk át és mi van itt, csak arra kérlek, hogy minden magyarért imádkozzatok. Én még hála a jó Istennek, jól vagytok. Orosz András majd elmond mindent a helyzetről. Életem! Egy jó barátomnak (zsidó) adtam kölcsön 160 márkát. A bont itt küldöm. A bonon lévő címre Preszler Miklós úrnak (fia Károly) írd meg előre a helyzetet, hogy fiának, illetve négy miskolci zsidónak kölcsönadtam 256 P-t. Szedjék össze arra a napra, amikor te bemegy érte, hogy a bon ellenében ki tudják Preszlerék fizetni. Fiuk jól van. Semmi baja, csak nagy a strapa. [...]. Miskolcon vásárolj el az összes pénzt. [...]

20.

1942. szeptember 14.

Borítékos levél, magánúton hazajuttatva

1942. IX. 14.

[...] Oskino alatt délre vagyunk kb. 6 km-el Masjugino-ban. 9-e óta állandóan támadunk, az ezen a részen még innen lévő oroszokat verjük a másik oldalra. Orvosaink kezéhez szépen kerülnek sebesültek. Fontos, hogy bár lassan, méterről méterre, de haladunk előre. 9-én 20 perc alatt két repülőátmadásból, mit az oroszok intéztek, 3 orosz gépet láttam 15 órakor lezuhanni. Rengeteg felvételem van már. Hogy hány támadás és ellentámadás volt 9-e óta, az nem fontos. Fontos, hogy az oroszok szörványosan 60-100-as csoportokban jönnek át hozzánk. Lőszerük, élelmük kevés. A fanatikus kommunisták azonban az utolsó leheletig kezelik a géppuskát, ágyút stb. Jól vagytok. [...]

21.

1942. szeptember 14.

Borítékos levél, magánúton hazajuttatva

Postára adva 09. 22-én Miskolcon, portósan

1942. IX. 14.

Ismét egy alkalom, hogy egy haza menőtől küldöm e sorokat. Így a tegnap megírt és tábori postára szánt levelet is ezzel küldöm haza. [...] Oszkino alatt vagyunk délre kb. 6 km-re Maszjutgyinoban. 9-e óta állandóan támadunk, az ezen a részen még innen levő oroszokat verjük át a másik oldalra. Orvosaink kezébe szépen kerülnek sebesültek. [...] Hogy hány támadás és ellentámadás volt 9-e óta, az nem fontos. Fontos, hogy az oroszok 60-100-as csoportokban jönnék át hozzánk. Lőszerűk, élelmük kevés. A fanatikus kommunisták azonban az utolsó leheletig kezelik a géppuskát, ágyút stb. [...]

22.

1942. szeptember 17.

Tábori postai levelezőlap

Feladó: Erdős Lajos karp. c. őrmester Tábori Posta 230/98

Címzett Erdős Lajosné tanítónő, Cserépváralja u. p. Tard, Borsod vm. Ungarn

1942. IX. 17.

[...] Hej, de sokat emlegetünk, valamint a mi kis szerény Otthonunkat, szalonnát, csirkepaprikást aprónokedlival, fehér és vörösbort. Édes Jó Istenem, ugyan lesz-e még ezekben valamikor részünk. Úgy érezzük, hogy lesz. Csak ne csüggedjete, tartsatok ki! Mi álljuk a sarat! [...]

23.

Szeptember 24.

Don mellett

Borítékos levél, tábori postával hazajuttatva

1942. IX. 24. Valahol a Don mellett

[...] Az egész nyáron egy falat gyümölcsöt nem láttam. Kár, hogy a szárazság miatt megy össze a szőlő. Mi meg örülünk a szárazságnak, mert még nem vagyunk megbénulva. Borzadva gondolunk az esős napokra, itt, ahol 1000 km-re sincs 1 db. kő sem. [...] Én is egy háziszőttes 200x180-as valódi tiszta gyapjú takaróért 100 P-t adtam. Egy neked emlékebe szánt közönséges ágyülvédék hüvelyéből csinált virágvázáért 40 márkát. Egy lélekmelegítőért 20 márkát. [...] A megfázástól már ne félts, mert a lélekmelegítőn kívül a köpenyemet végig béleltem birkaprémmel. Csizmám is van már. A bélének valót 3 községből szedtem össze, mert nem akartam 100 márkát adni érte. [...]

24.

1942. október 8.

Tábori postai levelezőlap

Feladó: Erdős Lajos karp. c. őrmester Tábori Posta 230/98

Címzett Erdős Lajosné tanítónő, Cserépváralja u. p. Tard, Borsod vm.

1942. X. 8.

Okt. 1-jén elküldtem a virágvázát. Mihelyt megkapod, azonnal írd meg, mert igen izgulok miatta, hogy nem kapod meg. 40 márkáért vettem. [...] Az X. 8-án kelt levelemet egy szabadságos miskolci hadnagy viszi. Otthon adja fel címre ajánlva [...].

25.

1942. október 8.

Don mellett

Borítékos levél, tábori postával hazajuttatva

Valahol a Don mellett 1942. X. 08.

[...] Örömmel tudatom veletek, hogy Rózsa Jóska az idegösszeroppanásból annyira kijavult, hogy szegény gyerek ismét a szakasza élén küzd az első tűzvonalban. Közvetlen mögötte - 1 km-re - van az öccse, ki mint tűzér, tűzérégi tűzzel támogatja bátyját, illetve az általa vezetett szakaszt. [...] Orosz Andrást a tűzvonalból hátraküldtem elég súlyos sebesüléssel. Mire másnap keresni tudtam, már 50-60 km-et hátraküldték kórházba. [...] Csoda érdekes volt, hogy Orosz András nem is látott, csak a parancsokat osztó mondataimról, beszédemről, illetve hangomról ismert fel és magához kiabált. Kósik András cserépi ember - ki Csókánál volt kocsis - az éjszakában ugyancsak a hangomról ismert fel. Mostanában alábbszállt a harci zaj. Készítjük a téli állásokat. [...]

26.

1942. október 8.

Don mellett

Boritékos levél, magánúton hazajuttatva

Valahol a Don mellett 1942. X. 08.

Édes Aranyos Drága jó Annikám!

Szűcs Gergely miskolci zenetanár hadnagy barátom megy haza kétheti szabadságra, tőle küldöm e levelet. Sajnos, ¼ órá van a levélírára, és most azt sem tudom, hogy mit írjak. [...] Most hál Istennek csend van a vonalon. Ennek dacára nagy veszteség ért bennünket. 10. 3-án szemlét tartott az első vonalban egy német tábornok, páncélos hadosztály főnöke és segédtszjtje, Nagy Géza hadosztályfőnök és vitéz Mike József 14. gy. ezred parancsnoka ezredes. Egyetlen akna becsapódástól mind a négyen meghaltak. A részleteket majd élőszóval. Nagy Gézának én fogtam le a szemét, és kötöttem fel az állát. Édes Egyetlenem! A veszélyes napok már elmúltak. Ha repülők nem háborgatnak bennünket, nem vagyunk veszélynek kitéve. Repülők azonban minden éjjel húznak el felettünk. Utóbbi időben, 09.23-tól nem volt már bombatámadásban részünk. Aranyos anyukám! A már eddig között régi helyemen vagyok Storosevoje mögött erre „Haza” felé Rossochki-ban, Oszkino mellett 4 km. Hazamenetelről egyelőre szó sincs. a telet valószínű, hogy itt húzzuk át. Köpenyemet 5 db. szép és meleg birkabőrrel kibéleltemttem. [...]

27.

1942. október 11.

Don mellett

Boritékos levél, tábori postával hazajuttatva

Valahol a Don mellett, a régi helyen 1942. X. 11.

[...] A virrasztást bírom, ha kell. Virrasztás után a nappal a terhes. Mikor már nem bírom a virrasztást, bombázás ide-bombázás oda, alszom a „bunkerban” a cimboráim bosszúságára. Hiába! Már úgy megszoktam az életveszélyt, hogy lelkemet Istennek ajánlva nyugodtan alszom, mikor bajtársaim - különösen Scholcz Artúr, az az elvált fiú, akit 1940-ből ismeresz - szinte reszketnek. Balla Jancsi a legényem és ő mos rám. Szappanom még van ¼ kg, mert „szereztem.” Pipere is van kettő. Ez már kitar karácsonyig, akkorra meg hazamegyek szabadságra, ha az Ur Isten is úgy akarja. Ám az is meglehet, hogy véglegesen Otthon leszünk, amiben én egy cseppet sem bízok. [...]

28.

1942. október 18.

Tábori postai levelezőlap

Feladó: Erdős Lajos karp. c. őrmester Tábori Posta 230/98

Címzett Erdős Lajosné tanítónő, Cserépváralja u. p. Tard, Borsod vm.

1942. X. 18.

A szemüveget és a filmeket, szalonát, sőt, paprikát tegnap megkaptam. [...] Nagyon, nagyon köszönöm. [...] Klavácsról semmit nem tudok, bár mindig érdeklődöm. Rózsa fiúk jól vannak. Én is jól vagyok, annak dacára, hogy 8 kg-mal vagyok könnyebb, mint otthon [...]

29.

1942. október 20.

Don mellett

Boritékos levél, magánúton hazajuttatva

Valahol a Don mellett

1942. X. 20.

Édes drága jó fiam!

Egy egri őrmester úrtól - ki 7 nap szabadságra megy haza - küldöm e levelet: Alakszai Gyula Eger, Farkasvölgy utca 11 szám alatt lakik. [...] aug. 9-től 18-ig igen meleg napokat értünk. A Don „Halálkanyarában” a még ezen az oldalon levő bolsikat akartuk átnyomni a Donon. Sokat nyomtunk rajtuk, de még mindig ezen az oldalon vannak. Ma is 35 repülő támogatásával ment a további nyomás. Eredmény 9-én 10-én 870 sebesült, amit én szállítottam be az orvosaim kezeihez. Ennél több a német sebesült. 8-tól 18-ig ellátott sebesültek száma 1516. Német ugyanennyi lehet, de azt a német alakulatok szállítják és kezelik. Halottak, eltűntek száma kb. 16%-a a sebesülteknek. Az élményekről - tűzérsgünk repülőink munkában repülőátadások sebesültek halottak rakáson stb. stb. - rengeteg felvételem van. Nagy veszteség érte a minden dicséretet megérdemlő egri 14-eseket. [...] Don mellett voltunk Oskino-tól délre kb. 4 km-re Masjutgyino községben. Mivel tűzérsgéi tűzzel állandóan veszélyeztetett bennünket hártább jöttünk kb. 8 km-re Rossochki-ba. Innen írom e levelet is. Én azonban kijártam az első vonal mögé. Most már - ezután - azonban, miután mindent láttam és minden élményen átestem, többet nem megyek előre és még jobban vigyázok magamra. [...]

30.

1942. október 22.

Rossochki

Boritékos levél, magánúton hazajuttatva

Sajnos, a leváltásunkból úgy látszik, semmi nem lesz, mert megkezdődtek a szabadságolások. Az első turnussal Túri Jóskát 4 társával véleményeztem. 1 hónap múlva jön vissza. Utána én megyek Haza! [...] Ez befejezett tény, hogy decemberben úgy indulok itt kintről, hogy dec. 18-21-ére otthon vagyok. [...] 2 hetet tölthetek otthon! 8 nap a menete, 8 nap a jövőre kell. [...] Mihelyt e levelet megkapod, állíts össze 2 kg-ig egy csomagot, küldd el Jóskának és ő kihozza nekem. A csomagban legyen a felsorolás sorrendjében: az otthoni rendes bőrkesztyűm, fülvédő, érmelegítő, hősapka, 2-3 tekercs film, 1db. bőr óralánc - mert az ezüstláncom elveszett, ½ l. 75%-os (ha kapható) barack vagy bármilyen pálinka, sült vaj valami könnyű bádogdobozban, vagy ha vaj nincs, akkor zsír. Ha ezek közül már küldtél valamit, akkor küldj ama súlyok helyett kockacukrot. [...] Hál Istennek, 19-e óta esik az eső. Megszűnt a munka és csend van a vonalon. A sár bizony eléggé kellemetlen, de nem tehetünk róla. [...] Legnagyobb baj, hogy a postát 110 km-ről kocsival hozzák ebben a nagy sárban. Ugyanúgy viszik, és ezután ritkábban kapsz tőlem én meg Tőled levelet. [...]

31.

1942. november 1.

Don mellett

Borítékos levél, magánúton hazajuttatva

1942. XI. 01. Valahol a Don mellett

Halottak estéje van. Környékünkben, Rossoschki-ban is megtartottuk azt a hősök temetőjében, hol 131 magyar fiú alussza örök álmát. Az ünnepélyen itt volt az ezredes úr is, mint hadosztályparancsnok, vitéz Vasváry, és négy idegen alakulat és azok tisztjei a faluból. A sírok katonás rendbe tétele, a temetőnek korláttal való bekerítése, székely mintájú nagy kapu felállítás, a 2 ezredes sírja közé megépített hármashalom, benne egy nagy kettős kereszt stb. stb. hogy mi munkát rótt rám, mint hadisír-nyilvántartó tisztre, azt megérted és el tudod képzelni. [...] Ha holnap nem menne alkalmi posta, most nem is írnék, de így megírom, mert ez a legfontosabb. [...]

32.

1942. november 4.

Borítékos levél, tábori postával hazajuttatva

1942. XI. 04.

[...] Isten különös kegyelméből eddig csak 1 autózvezető, egy autószerelő és egy üzemanyagtisztos hiányzik közülünk. Mindhárman csak sebesültek. Okt. 18-tól 22-ig esett az eső. Ama eső 19-én útban talált útban talált tőlem északra és kb. 80 km-re fekvő, a Don partján fekvő nagy orosz város alatt, W-zs alatt. Ekkor megkaptam a szájisestőt, hogy mi van itt esős idő esetén. [...] Bizony, édes kisanyám, 110 kilométerre nyugatra a legközelebbi vasútállomáshoz nem is tudom, hogy jutunk el a postáért és szabadságoláskor, ha ugyan lesz belőle valami. Nem lehet azt leírni, hogy mi van itt, a tiszta föld utakon. Köves utat még nem láttam, csak bent városokban. Az a jó, hogy sem az esőtől, sem a sártól nem sokat kell szenvedni, mert egy orosz parasztházban lakunk négyen egy szobában [...]. A repülőtámadástól kell csak tartani. Az ellen meg egy, a pitarból megközelíthető olyan „bunker”-ünk van az épület mellett az udvaron, hogy az teljesen bombabiztos 50 kg-on aluli bomba ellen még akkor is, ha a tetejére esik. [...]

33.

1942. november 8.

Tábori postai levelezőlap

Címzett Erdős Lajosné tanítónő, Cserépváralja u. p. Tard, Borsod vm.

1942. XI. 08.

[...] 7-én esett le a hó. Egész nap orkányszerű vihar volt. Ma reggelre - 10 fok volt. Most este 10 óra van, szélcsend, de most is „sokan vannak odakinn.” Ma ment el a régi parancsnokunk, és itt van az utóda, egy őrnagy úr. [...]

34.

1942. november 12.

Don mellett

Borítékos levél, tábori postával hazajuttatva

1942. XI. 12. 19 h. Valahol a Don mellett

[...] november 8-án neveztek ki valóságos őrmesternek. Ezzel kapcsolatban 1-2 bajtársam igen irigykedik rám. Kinevezésemet Deme K. százados úr oszlopparancsnokom forszírozta ki. Kár, hogy 9-én elment. [...]

35.

1942. november 30.

Don mellett

Borítékos levél, tábori postával hazajuttatva

1942. XI. 30. Valahol a Don mellett

[...] Már be vagyok osztva szabadságra. 14 nap lennék „Otthon!” Ha az Úr Isten is úgy akarja, 23-án Otthon vagyok. [...] Ha kocsi kell, táviratilag vagy telefonon kérem! No de ne beszéljünk e témáról, mert hátha ezért nem lesz belőle semmi! Ne is várj, édesem! Ha megyek, leszek!! [...]

36.

1942. december 9.

Tábori postai levelezőlap

Címzett Erdős Lajosné tanítónő, Cserépváralja u. p. Tard, Borsod vm.

1942. XII. 09.

Szabadságom a legjobb mederben folyik. Ennek dacára ne várjatok, mert katonáéknál semmi sem biztos [...]

37.

1943. január 7.

Tábori postai levelezőlap

Címzett Erdős Lajosné tanítónő, Cserépváralja u. p. Tard, Borsod vm.

Miskolc, 1943. I. 07.

Szerencsésen megérkeztünk mind a ketten Miskolcra . [...]

38.

1943. január 21.

Tábori postai levelezőlap

Feladó: Erdős Lajos karp. őrmester Tábori Posta 230/98

Címzett Erdős Lajosné tanítónő, Cserépváralja u. p. Tard, Borsod vm.

1943. I. 21.

Isten kegyelméből jól vagyok! Azonnal menj Bódy Kálmánhoz és Virányihoz. A kérvényt mikor, hanyas szám alatt, hová küldték. Onnan azonnal menj Pestre M. Imréhez és intézze a dolgot, mert igen fontos és sürgős!

39.

1943. január 21.

Tábori postai levelezőlap

Feladó: Erdős Lajos karp. őrmester Tábori Posta 230/98

Címzett Erdős Lajosné tanítónő, Cserépváralja u. p. Tard, Borsod vm.

1943. I. 21.

Német katonai postabélyegző

[...] Azonnal menj Bódy Kálmánhoz a kérvényemről ő is tud. Onnan Virányihoz. Tudd meg, mikor, hanyas szám alatt, hova küldték. Az adatokkal menj Imréhez, akinek mézet adtál, és kérd meg személyesen a közbenjárását, de se óra, se perc, hanem azonnal indulj. Semmi más nem fontos, csak a k [érvény] sorsa. Csak imádkozzatok értem és minden magyarért. [...]

40.

1943. január 26.

Tábori postai levelezőlap

Feladó: Erdős Lajos karp. őrmester Tábori Posta 230/98

Címzett Erdős Lajosné tanítónő, Cserépváralja u. p. Tard, Borsod vm.

1943. I. 26.

Mióta úton vagyok, most van az első alkalmam, hogy tintenkulival írhatok. E lapom előtt írtam már I. 13. óta vagy 4 lapot, de nem hiszem, hogy egyet is megkaptál belőle. Ezért most ismét arra kérek, hogy kérvényünkről tud Bódy Kálmán is. Azonnal menj hozzá és Virányihoz, s tudd meg, hogy mikor, milyen szám alatt, hová ment a k [érvény]. Az adatok birtokában azonnal menj Budapest, IV. kerület Irányi u. 15., III. emelet, és intézkedjetelek tovább addig, míg nem késő. Eredmény nélkül haza ne jöjj Pestről. Onnan menj személyesen V-hoz és nagyon, de nagyon kérd meg a továbbiakra. Mással semmivel se törődj, édes egyetlenem, csak a k [érvény] kedvező sorsával. Az Úr Isten különös kegyelméből jól vagyok. [...]

41.

1943. január 28.

Tábori postai levelezőlap

Feladó: Erdős Lajos karp. őrmester Tábori Posta 230/98

Címzett Erdős Lajosné tanítónő, Cserépváralja u. p. Tard, Borsod vm.

1943. I. 28.

Német katonai postabélyegző

Isten kegyelméből jól vagyok. Imádkoztatok úgy értem, mint minden magyarért, kik itt vagyunk valahol Oroszországban. Martsekényihez személyesen menj közös ügyünkben, de azonnal. Bódy K. vagy Virányi Laci megmondja, hogy mikor, milyen szám alatt hová ment a kérvény. Mindeneknél ez a legfontosabb, addig, míg nem késő, tehát azonnal menj, és az eredményről értesíts. [...]

42.

1943. február 18.

Borítékos levél, tábori postával hazajuttatva

1943. 02. 18.

Január 12. óta több lapot írtam, nem tudom, hányat kaptatok meg azokból. Tudom, hogy sokat aggódtok miattam, ezért megnyugtatókat ismét írok. [...] Az „Otthon”-ról kapott megbízásoknak nem tudtam, de ezután sem fogok eleget tenni. Különös újság részemről az, hogy Scholcz Artúr és dr. Forró Laci Miskolc, Széchenyi út 6. szám III. emelet - az én jóvoltomból - itt vannak mellettem. [...] Ők is írtak haza, azonban nem biztos, hogy a téli rossz útviszonyok miatt megkapták a lapokat. Éppen ezért arra kérek, hogy a két jó cimboráéknak írj még ma, és közöld, hogy mindhárman jól vagyunk. [...] Nem tudom, hogy kérvényünk ügyében voltál-e már valahol. Ha még nem, úgy soraim vétele után másnap menj Bódy Kálmánhoz Kövesdre vagy Virányihoz, ők megmondják, hogy mikor, milyen szám alatt hová ment kérvényünk. Menj utána és Martsekényit kérd meg a továbbiakra. Addig haza ne jöjj Pestről, míg nincs pozitív eredmény. Utána menj Virányihoz, s kérd meg a folytatásra és tegyen meg mindent, mielőtt még nem késő. Úgy hallottam, hogy Túry Jóska is kijött otthonról. Eddig nem tudok róla, hogy merre lehet, pedig igen szeretnék vele találkozni. Ha véletlenül megtudod a tábori postaszámát, ird meg nekem is. [...] Ismerősök, barátok, cimborák ne várjanak tőlem lapot, ezúton üdvözlők, ölelek, csókolok mindenkit. Kinek mi jár. [...] Mi van Rózsa Jóskaival és Bandival!! Írj róluk! Mert nagyon kíváncsi vagyok sorsukra, ennek dacára semmit nem tudok róluk. [...]

43.

1943. február 21.

Borítékos levél, tábori postával hazajuttatva

1943. 02. 21.

Csak arról írok, ami a legfontosabb. Igen nagy az örömem, mert elmúltak a hideg napok. Valószínű, hogy ezek után nem is lesz komoly hideg. Olyan most az időjárás, mint otthon szokott ilyenkor lenni. [...]

44.

1943. március 14.

Feladó: Erdős Lajos karp. őrmester (547-es hadikórház 51-es postafiók)

Siketnéhmák Intézete I. pavilon

II. emelet 1. sz. tiszti betegszoba

Címzett Erdős Lajosné tanítónő, Cserépváralja u. p. Tard, Borsod vm.

Eger, 1943. III. 14.

Hála a jó Istennek jó közérzet közepette írom e pár sort. [...] A kövesdi és bogácsi zsidóknak ne írj, és ne mondj semmit. Én majd innen írok mindegyiknek. [...] Ha jössz be, hozd be a cipőt, harisnyát, fehér kesztyűt, fehér inget inggombokkal, kardot kitisztítva, mindkét katonasapkát, köppenyt. [...] Vagy a bőröndbe vagy a ládába van egy kis harctéri imakönyv. Abban van egy cédula, azok nevének felsorolásával, hogy kiknek hoztam, illetve vittem otthonról csomagot. Ezt a kis cédulát légy szíves a legelső látogatómmal beküldeni. A ládát még egyszer nézd át, és ha bármiféle filmet találsz benne, azt is küldd be a legelső látogatómmal.

Címkék:

[Eger](#) ^[2]

[Don-kanyar](#) ^[3]

Kiadás: 14. évfolyam (2014) 1. szám

Forrás webcím: https://www.archivnet.hu/hadtortenet/erdos_lajos_karpaszomanyos_cimzetes_orvester_levelei_a_keleti_fronrol.html

Hivatkozások

[1] https://www.archivnet.hu/hadtortenet/erdos_lajos_karpaszomanyos_cimzetes_orvester_levelei_a_keleti_fronrol.html

[2] <https://www.archivnet.hu/cimkek/eger>

[3] <https://www.archivnet.hu/cimkek/don-kanyar>